

ઓરમ્

અસૂરી માયા.

નાટકનાં ગાયનો.

“શ્રી દેશી નાટક સમાજ” માટે

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર,
ઝવેરી ચંદુલાલ દલસુખરામ ધોળશાહ.
૪૦ કાલ્યાદેવી, પ્રાન્સેસ થીએટર-મુંબઈ.

આવૃત્તિ ૨ છ.

પ્રત ૫૦૦૦.

સંવત ૧૯૭૪

સને ૧૯૧૮

ભગવાનલાલ ત્રિશુવને અપ્યુ,
સુબોધિની પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ, ૩૦૫, બજારગેટ હાટ, મુંબઈ
કિંમત રૂ. ૦ ૩ ૦ (ત્રણ અના)

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
 ગુજરાતી કૉપીરાઇટ-સંગ્રહ
 ૭૬૧૮

આ નાટક બાળતના દરેક હક્ક સને ૧૮૬૭ ના ૨૫ મા એક્ટ
 મુજબ માલેકે પોતાને સ્વાધીન રાખ્યા છે માટે કાંઈએ
 છાપવું, છપાવવું, વેચવું, વેચાવવું તથા
 બજાવવું કે બજાવાવવું નહીં.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાખિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૭૬૧૮-

વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ રુડુશી માયા

વિષય ૬ - : ૨૪.

અસૂરી માયા !

નાટકનો સંક્ષિપ્ત સાર.

અંક ૧ લો.

મંગળાચરણ:—વસ્તુ સુચન.

પ્ર. ૧ લો.—શ્યમ-કૈલાસ-શીવજયંતી, વિષ્ણુ પ્રજ્ઞા આદિ દેવોનો સમાજ, આનંદોત્સવ. અસરાઓ દ્વારા નૃત્ય ગીતથી બળવેલી સેવાપર શીવે પ્રસન્ન થઈ મન્દ્રને વર માગવા કહેવું. મન્દ્રે આસુર વિનાશ અને પાતાળનું રાજ્ય વરદાનમાં માગવું, શીવે એવી ઇર્ષ્યાનુ મતિ તણ મન્દ્રને હક્કદારનો હક નહીં છીનવી લેવા સહ્યોધ કરવો ! સર્વે દેવોની શિખામણ છતાં પણ મન્દ્રે દુરાચરથી તેજ વરદાન માગવું. શિવે તેથી કોપિત થઈ મન્દ્રને ઇર્ષ્યાનુપણનો દંડ દેવા અને ગર્વ દરણ કરવા પોતાના પ્રસ્વેદનું દીપ્તું કમંડલમાં નાંખી એક મહાબળી અસુર ઉત્પન્ન કરવો ! સભામાં હાહાકાર ! કમંડલ માંડેલા પ્રસ્વેદના દીપ્તમાંથી અંક ઉત્પન્ન થવું ! અંકઉદ્ભવિત થતાં તેને સમુદ્રમાં નાંખવું (સીન ટ્રાન્સફર) સમુદ્રમાં નાંખેલા અંકનું ફાટવું, તેમાંથી મહાકાલ બચંકરવ્યક્તિ અસૂરીમાયા બલધરનું પ્રગટ થવું ! બલધરની

મજના દેવોમાં ત્રાસ ! સમુદ્રનું ખજાણી હિંકવું. જળજંતુઓનું
તરફડી બહાર નીકળવું. સમુદ્રદેવનું સ્વદેહે મહારાટમાં પ્રગટ થવું.
ટુંકો !

પ્ર. ૨ જો—સ્થળ—મથુરા— રસ્તો—દુનિયાને ઠગવા શુભિકા
નવરંગીનું અમીરજાદીના વેશમાં આવવું. પોતાનો ધરોદો જાહેર
કરવો. એકાએક દિલ્હીના મકાનજાંડ કનાઇનું રહામેથી
આવવું. બન્નેના યુક્તિ પ્રયુક્તિથી દ્રવ્ય પ્રાપ્ત કરવા સંબંધી
વિચાર, નવરંગીને ઠગવા માટે કનાઇનું વેશ બદલો કરવા જવું.
કનાઇનું એક બહુની નોકર સાથે સોદાગર બનીને આવવું.
ટોંગસોંગ પૂરંક કનાઇ અને નવરંગીનો મેળાપ. અચાનક નવ-
રંગીના ચાર સહેલાણીનું નોકર નટખટ સાથે આવવું પોતાની
રખાતનું કપટચરિત્ર જોઇ તેને તથા કનાઇને નસીહત કરવા
માટે યુક્તિ સંધવા જવું કનાઇ અને નવરંગીનું સ્વાર્થી
પ્રેમબંધન !

પ્ર. ૩ જો—સ્થળ—મથુરા ઉદ્યાન વૃંદાકુમારી સાહેલીઓ
સાથે વિનોદ અર્થે બાગ વર્ણન કરે છે. પતિ વિષય. સાહેલીઓ
અને વૃંદા વચ્ચે રકઝક વૃંદાની ‘જગત્પતિ એજ પતિ !’ એવી
આવના, અચાનક જાલંધરનું ત્રીજોક જીતવા અર્થે નીકળતાં
ત્યાં આવવું. વૃંદાએ પરપુરુષ ધારી અટકાવવો, સેનાપતીને
બોલાવવા દાસીને-હુકમ. જાલંધરનું વૃંદાને શાન્તવન, પ્રથમ પ્રેમ
મંત્રનું દીગદર્શન, સેનાપતીનું આવવું, બન્નેની રક ઝક યુધ્ધ,
જાલંધરની અપુર્વ વીરતાની પ્રસન્નતામાં મુગ્ધા વૃંદા ટુંકો.

પ્રવેશ થોથો—સરદાર તથા રાજની વાતચીત, એકા એક ગભરાટમાં સેનાપતીનું આવવું, જલધરની ફરીયાદ, જલધરનું આગમન, અપુર્વ જલધારી વ્યક્તિના તેજ, પ્રભાવમાં મયાવજ્ઞ, નૃપતીની પ્રસન્નતા, પુત્રી વૃંદાનો હાથને મથુરાના રાજ્ય મુકટનું દાન, હસ્તમેળાપ, રાજ વગેરેનું જવું, સખીઓને વૃંદાનો પ્રેમમસ્ત હાસ્યવિનોદ.

પ્રવેશ પાંચમો—વૈકુંઠમાં લક્ષ્મિ, સાવિત્રી, પાર્વતી સખી તથા સરસ્વતીનો હાસ્યવિનોદ સતીત્વપણા તકરાર વિષ્ણુનું આગમન, સતીઓને શાન્તવન, પાર્વતી વગેરેનું જવું, લક્ષ્મિ વિષ્ણુનો આનંદ, નારદ આગમન, જલધરના ખજર, ઈંદ્રનું વિષ્ણુની સહાય અર્થે આવવું, સર્વગામી સમર્થ વિષ્ણુ હમેશાં દેવોનાજ પક્ષમાં છે, એમ કહી ઈંદ્રનો પક્ષ કબુલ કરવો, શંકર આવી અસુર પક્ષ મહણ કરવા વિષ્ણુને આમહ, વિષ્ણુ દેવપક્ષમાં દ્રઢ રહેવા સંકલ્પ શીવ વિષ્ણુમાં ચક્રમક, ઈંદ્ર ઉપર ક્રોધીત શંકરની ઈંદ્રનો બક્ષ કરી નાશ કરવા, જુતગણોને આગ્રા વિષ્ણુનું શાન્તવન દેખાશે.

પ્ર. ૬ ઠો—સ્થળ-મથુરાં રસ્તો-સહેલાની તથા નટખટનું આવવું. કનાક તથા નવરંગી જાણી જવાના છે એવું જાણી ચુકિત રમવી, કનાકનું નોકર સાથે આવવું, નોકરને ખોટો એક આપી કનાકએ હમવો. સહેલાણી તથા નટખટે ચુકિત પૂરક કનાકને સ્ત્રી વેશ પહેરાવવો. કનાકનું પોલિસના છટકામાંથી નહાસી જવું.

પ્ર. ૭ થી—સ્થળ—મથુરા-હરનાર-જલધર પાતાળ અને
સ્વર્ગ પર ચક્રાદિ કરવાના ઇરાદામાં ત્યાં. નારદ પ્રેરીત શુકાચાર્ય અને
રાકુતું આગમન. જલધરને દાનવપતિનો મુગટ અર્પણ કરવો.
સંભ્રમ કરાવવા સંબંધી ઠરાવ. દેવો સાથે સમુદ્ર મથન વિજેરે
વૈરના કારણે જણાવવાં. જલધરની યુદ્ધ માટે તૈયારી. વૃંદાએ
શિવજના અમર પ્રભાવવાળી પુષ્પમાળા જલધરને આરોપવી.
યુદ્ધ પ્રયાણ.

પ્ર. ૮ થી—સ્થળ—મેરુ પર્વત-ધન્વપુરી-ધન્વાસન-ધન્વની
મુઘે ચડી આવતા જલધર રહામેની તૈયારીઓ, અકસ્માત
જલધરનું ભૂમી માર્ગથી અસુર સેના સાથે આગમન. ધન્વ
સાથે યુદ્ધ. ધન્વે વિષ્ણુને પોકારવા. વિષ્ણુ અને શિવનું આકાશ
માર્ગેથી આવવું-વિષ્ણુ અને શિવની યુદ્ધની આકાંક્ષા પ્રજ્વળતી
અગ્નિનું આસ્વાસન લયમા ઇન્દ્ર. દેવલો.

પ્રથમાંક સમાપ્ત.

અંક બીજો.

પ્ર. ૧ થી—સ્થળ—કૈલાસ એકાન્ત-ભૂવન-શીવ, વિષ્ણુ,
બ્રહ્મા આદિ દેવો ધન્વ અને નારદ, યુદ્ધ ચર્યા. જલધરની શીવ
ઉપર આસ્થા ન હોવાની શંકા નારદે શિવને ઉપજાવવી યુદ્ધ
સમાપ્ત કરવા વિષે બ્રહ્માનું કથન પરાજિત વનવાસી ધન્વનો.

પોકાર ! જલધર પોતાનેજ શરણે નથી એવી ખાત્રી થતાં સુધી
 મુદ્ધથી તટસ્થ રહેવાનું શિવજીનું વચન. વિષ્ણુની જલધરને
 દોષમાં લાવવાના કામ નિમિત્તે નારદને રવાના થવાની મુચના
 નારદની નારદ વિદ્યાની શરૂઆત.

પ્ર. ૨ જો—સ્થળ—ઈન્દ્રાસન—સ્વર્ગપતિ થએલ જળધરની
 બડાઈ. નારદ આગમન. વિષ્ણુને પક્ષમાં લેવાથી દેવોનો પક્ષ
 નિર્બળ થાય એવા હેતુથી વિષ્ણુ સાથે બનેલીનો સંબંધ જણાવી
 જળધરને વિષ્ણુને સાધવા જવા નારદે સલાહ આપવી, તે
 મુજબ જલધરે કબુલ થવું. જલધરનો દેવોને ઠંડ દેવા વીચાર
 સતી વૃંદાનો સહયોગ પોતે મેળવેલાં ત્રીજીવનના અમુલ્ય કીમતી
 રત્નોનું હીમદર્શન.

પ્ર. ૩ જો—સ્થળ—પ્રયાગ ધર્મશાળા-ધર્મશાળામાં સહે-
 લાણી તથા નટખટ નવરંગીને કપટથી લઇ આવેલ છે તેથી
 મનમાં નારાજ થયેલી નવરંગીએ ન્હાસી છુટવા માટે મુક્તિથી
 સહેલાણીનું મન સંપાદન કરવું. આશક સહેલાણીનો નવરંગી
 સાથે ધર્મશાળામાં રહેવાનો વીચાર ! કનાઈનું ગવૈયાના વેશમાં
 આવવું. ગાયનમાં ચતુરાઈથી કનાઈએ નવરંગીને પોતે આવેલ
 છે એમ મુચવવું. સહેલાણીએ કનાઈને ગવૈયા તરીકે નવરંગીને
 સંગીતનું શિક્ષણ આપવા રોકવો. સહેલાણી અને નટખટ બહાર
 જતાં કનાઈએ નવરંગી પાસે જાહેર થવું.

પ્ર. ૪ જો—સ્થળ—વૈકુંઠ જૂવન-વિષ્ણુ પાસે જળધરનું
 આવવું સહાય માગવી. નારદે શિવને જલધર બતલાવવો. શિવે

પોતાની પ્રત્યે અનાસ્થા જોવી. જલધર પર ક્રોધે બરાવું, પ્રત્યક્ષ થઈ તિરસ્કાર કરવો. જલધરે શિવને યુધ્ધમાં ઉતરવા કહેવું તત્કાળ જલધર સામે વિષ્ણુ તથા શિવનો યુધ્ધારંભ જલધરથી હાર પામી શિવ, વિષ્ણુ અને દેવોનું ન્હાસવું.

દેખો.

પ્ર. ૫ મો—સ્થળ—મેરૂ પવત સ્તોત્ર—શિવ વિષ્ણુની હાર ચતાંઈન્દ્રનો ગર્વ ખંડિત થવો, ઇન્દ્રની જલધરના મૃત્યુનો ઉપાય જોઈવા માટે પ્રાર્થના પરાજયના કારણરૂપ વૃંદાના સતીત્વ સમંધી જાણુ. શિવ વિષ્ણુએ વૃંદાના સતીત્વનો મહિમા વધારવા નિશ્ચય કરવો અસ્તુત વિષય ગુપ્ત રાખવાનો સંકેત. શિવનું જવું: સંકેત મુજબ લક્ષ્મણને જલધરનું મૃત્યુ જાણવા મોકલવા માટે વિષ્ણુ તથા નારદજીની યુક્તિ વૃંદાના સતીત્વ સમંધે લક્ષ્મણ તથા નારદજીનો વાદવિવાદ. લક્ષ્મણના પક્ષમાં રહી વિષ્ણુએ વૃંદાને ચળાવવા તૈયાર થવું તેના બદલામાં જોળપણથી લક્ષ્મણએ જલધરના મૃત્યુનું કારણ જોળવવા જલધર પાસે જવા કપ્પલ થવું.

પ્રવેશ ૬ ઠો—નવરંગીથી નાસીપાસ થયેલા સેલાની તથા નટખટ, કોણપણ રીતે કનાઈને ધાપ આપી ઠગવા, કનાઈનો વેશ કરવા વીચાર. કનાઈનો બાપ સવાઈ “દીકરાનો વીયોગી બાપ” નું પાટીયું લગાવી દીકરાની તપાસમાં સેલાનીની ભેટ, જેમતેમ સમજાવી કાઢવો, “દીકરીની વીયોગી મા” ના પાટીયા સાથે નવરંગીની મા મોહસેના સેલાનીના ચકરમાં, સેલાની ધાપ આપી

કનાઈનો વેશ કરવા જવું, નવરંગીની જુદાઈમાં કનાઈને હજુરી,
 નવરંગીની તપાસ માટે જવું, કનાઈના વેશમાં સેલાનીનું આવવું,
 કનાઈના વેશમાં આવેલા સેલાનીને કનાઈ સમજી તેની સાથે
 વાતચીત, એકાએક કનાઈને હજુરીનું આવવું, એ કનાઈ જોઈ
 નવરંગીનું ગમરાવું, ગાયન.

પ્ર. ૭ મો—સ્થળ—વૈકુંઠ—શિવ અને નારદ સાથે વિષ્ણુ
 આગમન લક્ષિમજીએ જાતંધરના મૃત્યુનું કારણ જણાવવું.
 જુદાંને ચળાયમાન કરવી તે, તથા જુદા ચળાયમાન ન થાય તે
 મોહિની સ્વરૂપે માયા સુંદરી નામ ધારણ કરી જાતંધરની પુરુષ
 માળા ચોરી નક્લી માળા તે બદલે આરોપણ કરવી તે બંને
 કામા વળણુંએ પોતાને શિરે લેવાં, વિષ્ણુની માયા વિશે શિવને
 સંદેહ. (સીન ટાન્સફર વિષ્ણુએ તત્કાળ અદ્રવ્ય થઈ મોહિની
 સ્વરૂપે પ્રકટ થવું. શિવજી મોહિનીસ્વરૂપ મોહિનીની માયામાં લુપ્ત
 વિષ્ણુનું ચતુર્જીવ સ્વરૂપે પ્રકટ થવું, શિવને ક્ષોભ! નારદ તથા સર્વ
 દેવ દેવીઓનું હાસ્ય. દેખ-લો.

દ્વિતિયાંક સમાપ્ત.

અંક ૩ જો.

પ્ર. ૧ લો—સ્થળ—મથુરા—વૃન્દાનું શયનગૃહ—જાતંધરનું
 અનિદ્ર સુચક વૃન્દાને સ્વપ્ન, સંશયયુક્ત થઈ વૃન્દાનો સમરંગણ
 પ્રત્યે જવા ધરાદો, વૃન્દાની માતાનું આગમન માતાની આજ્ઞા
 લેઈ હાસીસહ વૃન્દાનું પતિને મત્રતા ગમન.

પ્ર. ૨ જો—સ્થળ-જંગલ-વિષ્ણુ અને નારદ વૃન્દાને
ચલિત કરવાની પ્રવૃત્તિમાં વૃન્દાનું આગમન. વિષ્ણુ નારદે ગુરુશિષ્યનો
સાધુ વેષ લઇ બેસવું. ચમત્કાર સીંહથી હરીણીનો નાશ વૃન્દા
આશ્ચર્ય ચક્રીત જલધરના શયનું પડવું. વૃન્દાની આજીજીથી
સાધુ સ્વરૂપ વિષ્ણુએ જલધરના શરીરમાં આત્મ પ્રવેશ કરવો.
વૃન્દાએ માયાથી જલધર સાથે સ્વનગર પ્રત્યે જવું.

પ્ર. ૩ જો—સ્થળ—સમરાંગણ પાસે હાવણી-જલધર દાનવો
સાથે વિજયના આનંદમાં, (સીન ટ્રાન્સફર) એકાએક હીંચકા પર
માયાસુંદરીનું દર્શન, સમક્ષ આવવું. માયાસુંદરીનું પ્રમોતેજક
ગીત! અપ્સરા નૃત્ય મોહાન્ધ જલધર. શુકાચાર્યનો સદ્બોધ !
જલધર સહ સર્વ દરબારી માયાના પ્રભાવથી બેશુદ્ધ ! ખરી
પુષ્પમાળા અદ્રશ્ય થવી ! તથા નકલી માળા આરોપની માયા-
સુંદરીનું અલોપ થવું ! સર્વનું જાગૃત થવું કરમાયથી પુષ્પ
માળાને જેમ વૃન્દાના શિયળપર શંકા ! રણવાદમાં નાદ, અરિ
દેવોને યુદ્ધ ક્ષેત્રમાં આવ્યા જાણી જલધરનું યુદ્ધ માટે સજ્જ
થવું પુષ્પમાળાનો પરિત્યાગ ! શિવ અને વિષ્ણુ પ્રમુખ દેવ
સેના અને જલધર પ્રમુખ અસુર સેના. બન્ને સેનાનું તુમુલ
યુદ્ધ, જલધરનું મૃત્યુ અસુરો કેદ. ટેબલો.

પ્રવેશ થોથો—સોદામરના વેષમાં કનાકનું નવરંગી સાથે
આગમન નવરંગી કનાકને તેના વતન તથા સાહ્યખીની સખંધી
પડપુછ કનાકના ઊડાઉ જવાબ સેલાની તથા નરખટનું આવવું.
એક ખીજની ચરસા ચરસી કનાકના બાપ સવાઈનું આવવું.

કનાઈને દીકરો જાહેર કરવો. કનાઈ જે સવાઈનો દીકરો થાય
તો નવરંગી સાથે કરેલા પ્રપંચનું પોગળ વેરાઈ જાય માંદ
આપને ના કચ્છ કરવો. આખરે જેમાંથી એક તો દીકરો ખરો તેવા
રીતનો ડર બતાવતાં કનાઈનું પોગળ પ્રકાશ નવરંગીને કનાઈના
ભાંડસ્વરૂપનું ઓલખાણુ વેસ્યા હોઈ અગીર જાદી બનવાના ડોળ
કરનારી નવરંગીનું વેસ્યા રૂપમાં પીછાન. દરેકની કપટ આજીવું
સ્પષ્ટી કરણુ અંતે નીચ માણસો પ્રપંચથી હાંચ થવાના
આશા રાખે છે પરંતુ આખરે નીચ તે નીચજ રહે છે.
ને કરણીના ફળ પ્રમાણેજ બદલો મળે છે. મોહસેના તથા
સવાઈના વીચારથી નવરંગીને કનાઈનો હસ્ત મેળાય. બધાંનું ગાયન.

પ્ર. ૫ મે.—સ્થળ-પરસ્તાન-વૃન્દા અને જલધંધર સ્વરૂપે
વિષ્ણુ વૃન્દાનો તિરસ્કાર. લગ્ન પૂર્વે વિષ્ણુપર પ્રેમ હોવા સંબંધી
જલધંધર રૂપી વિષ્ણુનો પ્રશ્ન. વૃન્દાએ તેની નિર્મળ પ્રેમ લક્ષણો
લક્ષિતની ભાવના વાળો ઉત્તર આપવો. જલધંધરનું શીર આકાશ
માર્ગેથી નીચે આવી પડવું. તે જોઈ વૃન્દાને સંજેદાશ્ચર્ય,
વિષ્ણુપર શંકા, ભેદ ખુલવો. વિષ્ણુને વૃન્દાનો શાપ ! વિષ્ણુનું
વૃન્દાને શાન્તુવન.

(સીન ટ્રાન્સફર)

સમગ્ર સૃષ્ટીના ઉપાદક પાલકને, સંહારક મહાન પ્રભુ વૈરટ
સ્વરૂપના અમોઘ મુખાવીદમાં જલધંધર રૂપી “અસૂરી માયા”
અલોપ થાય છે તેનો સાક્ષાતકાર. ઇતી શીવોમ.

ૐ શાન્તિ ! ૐ શાન્તિ ! ૐ શાન્તિ !

મુખ્ય પાત્રોનાં નામ.

પુરૂષ વર્ગ.

શિવ સંહાર મૂર્તિ તામસ ગુણ પ્રાધાન્ય પરમાત્મા.

ઈંદ્ર સ્વર્ગ લોકનો રાજા.

વિષ્ણુ પોષણ સ્વરૂપ સત્ત્વ ગુણ પ્રાધાન્ય પરમાત્મા.

જાલધર ... સમુદ્રમાંથી ઉત્પન્ન થએલો શુરવીર યોધો
(અસૂરી માયા)

બ્રહ્મા સૃષ્ટિ સરજનવાન રજ્જેગુણ પ્રાધાન્ય પરમાત્મા.

નારદ બ્રહ્મતનય બ્રહ્મર્ષી, પરમાત્માનું મન

શુકાચાર્ય ... દાનવોના ગુરુ.

કૌત્યક મથુરાનો રાજા અને વૃંદાનો પિતા.

કનાક દીક્ષીનો મકબાજ ભાંડ.

હનુરી કનાકનો ભાકુતી સંગાથી.

સહેલાણી ... એક સખી મૃદરથ અને નવરંગીનો ચાર.

નટખટ ... સહેલાણીનો વહાલાર નોકર.

સવાઈ ... કનાક નો ગાય

સ્ત્રી વર્ગ.

વૃંદા ... કૌયક રાજની કન્યા તે જલધરની સ્ત્રી.
 નંદા ... વૃંદાની સાહેલી.
 હર્દમા ... વિષ્ણુનાં ધર્મ પત્ની.
 પાર્જતી ... શિવનાં ધર્મ પત્ની.
 સરસ્વતી ... જ્ઞાન તનયા.
 ઇંદ્રાણી ... ઇંદ્રની પત્ની.
 મેઘાવતી ... વૃંદાની માતા,
 માયાસુંદરી ... શિવને છળવા વિષ્ણુએ પ્રગટ કરેલું મોહિની.
 સ્વરૂપ.

મોહસેના નવરંગીની માં.
 નવરંગી ... એક પ્રપંચી નાયકા.

તે સિવાય અપ્સરાઓ, સાહેલીઓ, કાર્તિક સ્વામી સમુદ્ર
 દેવ, દેવસેના, અમ્બરસેના, દરબારીઓ, સીપાઇઓ, સેનાપતીઓ,
 ભૂતરાજો વિગેરે વિગેરે.

૨૨.૭—કૈલાસ, વૈકુંઠ, મથુરા, પ્રયાગ, અલ્લલોક વિગેરે.

ૐ

અસૂરી માયા!

અંક ૧ લો.

મંગળાચરણ.

સુત્રધાર—

ઓરેમ્ શ્રી હરિ હર પાય લાગું
 લાક્ષ્મી લાવ સાથ જોડી દ્વય હાથ
 અભય પ્રદ શરણુ રનેહે માણું
 આદિ અનાદિ એક સ્વરૂપ સતચિદ આનંદ રૂપ
 અંતરયામી અનૂપ ગૌર શ્યામજી સુરૂપ રૂપ આશ કુપ
 સુખ કરતા વિદ્ય હરતા જય વરદા
 ત્રિભુવન ભૂપ—

નટીએ—

હા પ્રભજ સખજ જગ માયા
 હે અનિર્વચનીય માયા
 તવ લેહ કોથી ન કળાયા મહામાયા—
 દેવ હનુ માનવ સંસારી રૂપી મુની વૈરાગી તપધારી
 ભૂચર ખેચર નભચર સહુ તે તુજ રંગે રંગાયા
 વિદ્યા માયા સુખકર સારી અવિદ્યા માયા દુઃખ કરનારી
 મુક્તિ બંધન ઉભય મને રથ માયામાંજ સમાયા—

અસરઓ—

૧

આલી આવો નાચો ગાઓ મૃદુ સ્વર ભર ભર
રસીક અમિનય સહિત કાવ વર—
ધન્ય ધન્ય પ્રસંગ આજે પરમ પુનીત
સતી પતિની જયંતી જઈએ વારી બહીહારી
સુખદાઃ વધાઈ જયતિ જયાત હર—

નવરંગી—

૨

જુઓ બાંકા જોખન વાલી, નવરંગી કુસુમડાલી
હરી હરી પૂલી ફાલી બનીછેલ લોગાળી
ગાલ શુલાળી હોઠે લાલી વેણી જાણે નાગચ કાલી
હારે હું, અલખેલી નાર હાય—
જમર કટારી નજર શીકારી, લોભાવું હું લક્ષ્મિ ધારી
હારે મારી નયનનો માર, હાય—

કનાઈ—

૩

મોટી ગપગોટાળા ખેંક તેનો ચોખ્ખો ચલણી ચેક
નવ-હજુરી—જમરી ગપ ગોટાળા ખેંક, રખે ન હોય
ગોદડન ગેંગ—

સાહેબ તુરત શીકારશે કે વાયદો કરશે ?

કનાઈ— એજ જાઓ ઝટપટ વટાવો તો માલુમ પડશે
હજુરી— વાફ ત્યારે વટાવવાથી તુરત શું મળશે !
કનાઈ— ઠનઠન ઠનઠન (૨) ફૂંપીઆની રેલમહેલ—

નવ--હજુરી--કહોજી આતે હુંડી પત્રો કે પુંજી રાકડી
કનાઈ— એજી આતો સમજો નેશનલ બેંકની લગડી
નવ--હજુરી--સાહેબ આની નોટો કે ગીનીઓ કહોને શું મળશે !
કનાઈ— ઠગનન ઠનઠન (૨) રૂપીઆની રેલમછેલ—
સાહેબીઓ—

૪

ગરબો.

પ્રકાશ્યો પુરણ રૂપ શાળી રઢીઆળી રાત
સરસ શરદ શું રૂપાળી બલીહારી
પયરસ રસીક ધવળ ધરણી અલબેલડી
ચમકે રી ચંદ્રીકા નીરાળી—

સાખી

સુલહ શરદના અમલમાં સંજોગે લે લ્હાણ
વિયોગી વિરહાનળે તલસી ત્યાગે પ્રાણ
રૂડાંશ્વેત શ્વેત અંગરાગ ધારીને શુકલ અમિસારીકા
જતી પ્રીતમ મીલન પ્રેમ ધારી શોધીને વનવાટીકા

સાખી,

સ્થળ સ્થળ શોભા અવનવી રંગ રાગ શ્રૃંગાર
સુખકર શરદ શ્રીમાનનો ગવાય જય જયકાર
ઉઠે ઉઠે ચક્રોર ચંદ્ર પ્રેમ ચેલડું
નહીં લીલા વખાણી જાયરે આજ
ચિત્ત હરી લીધું શર્દ સુંદરીએ—

વૃંદા—

૫

સાચા સ્વામી સહુના વિધિપતિ
 -શ્રી સુંદર શામળીઆ—
 અવર સ્વામી તે નશ્વર મીથ્યા—
 નામ માત્ર ધરીયાં—
 મનથી એજ શ્રીગર વરી હુંતો
 મનોરથો ફળીયા—

૬

સાહેલીઓ—જરા હસહસ રે એા હરખાળી

વૃંદા— આમ અલી શું સતાવે।

સાહેલીઓ—દર્દ દીલનું ના દખાવે।

વૃંદા— ના શર્મ આવે સખી મારી

રાખો રાખો તમે રાખો લાજ કાંઈ ધારી

સાહેલીઓ—રસીક લોળી મધુકરલાયક થઈ કુસુમ કળી ફાળી

વૃંદા— લેઢબરમ હું જરી નવ જાણું આ શી મજાક તમારી?

સાહેલીઓ—ખાળી લોળી જોજો બાઈ છોડો છોડો આ સદાઈ

વૃંદા— શું વાણી બોલો શરમાળી જાઓ જાઓ અલી

જાઓ તમેથી હારી—

જાતંધર—

૭

કાળનો કાળ વિકાળ હું સિધુ સુત

ઐઠ પ્રહ્લાંડ તામે બનાવું—

ત્રાડથી દિગગળે ડગમગે ધરધરે
 હાકમાં હિમગીરિ ખળભળાવું—
 સ્વર્ગ પાતાળ કરૂં એક ભુજ દંડથી
 ધણીનું ચક્ર કર પર ચડાવું—

૮

સાહેલીઓ—સલુણાં છો રસિક સુવડ બાણ તમે
 રસ ભોળીને ખાંતે જોડાવજો

વૃંદા— પ્રીતિ ભકિત શિયળ ધારી બળવીશ ફરજ મારી
 સાહેલીઓ—મોહન મંત્રથી મન લોભાવી નવલ નવલ રસે રીઝાવી

લાલિત હાવ ને જાવ બતાવી પ્રેમનું રાજ જમાવશે

વૃંદા— બાળો અલી ન બનાવશે પટુતા હવે પતાવશે—

સાહેલીઓ—સંગ ઉમંગથી રંગમાં રહેજો, રસાલી ને રસીયા
 રતિપતિને પુરા રીઝાવજો, અમે લેશું રજા
 વહાલી બહેન આવજો, અમને સંભાળજો.

વૃંદા— હા બહેન હા—સલુણાં છો.

દેવીઓ—

૯

દેવી હયાળુ કૃપાળુ માયાળુ તુંહી
 લક્ષ્મી શ્રી શક્તિ સાક્ષાત્ આઈ
 ઇશ્વરી સહુમાં રહ્યાં છો છાઈ
 માયામયી મોહકાથી સગુણ નિર્ગુણ સ્થાઈ
 અનંત કળા સ્વરૂપે પ્રગટ છે પ્રભુતાઈ

શ્રુતિ ભગવતી રહી છે ગાઇ
મહતાઇ વરદાઇ વારિ વારિ જાઇ—

વિષ્ણુ—

૧૦

માયા મારી સકલ જગમાં
પ્રસરી રહી જળ સ્થળ નલમાં,
સત્વ રજ તમ વ્યાપક ઘટમાં—
બુદ્ધિ જ્ઞાન અસંમોહ ક્ષમા દમ,
શમ, સુખ, દુઃખ, ઉત્પતિ સત્તા મમ,
ભાવ લકિન સંતોષ ભય અભય,
પ્રગટ કરું હું અંતરમાં—

૧૧

લક્ષ્મી—ના છેડા મુજને નટવર નાગર છેલા
હું જાણું છું મનના છે મેલારે—
વિષ્ણુ—ખરે હારે માનો માન ભરેલાં મહાવેલાં
લક્ષ્મી—ખરે જાઓ મીઠા માન બહુએ છે મળેલાં
વિષ્ણુ—છળીત્રી શાને છણકેલાં—
લક્ષ્મી—મારા સમ જોલો કાંઈ કુંજવિહારી
અજગાજ રહેજો અલખેલા
પાતળીઆજીને હવે પરિશ્રમ દેવા—
લક્ષ્મીએ સમ છે લીધેલા
રસધેલા મન થેલા—

નારદ—

૧૨

ભજ નારાયણ, ભજ નારાયણ, નારાયણ ભજ મુંદમતી
 અનિત્ય જગતમાં ભજન વીના “નર” તારી શાન્તિ લેશ નથી—
 રાજવલ્લભ્યન રમારમણ જય સુર પ્રિય માધવ અસુરઅરી
 પુર્ણ કળા પુરુષોત્તમ પ્રિતમ, અકળીત લીલા ઇશ કરી—
 યશોદા નંદન હે જગવંદન, માધવમુકુંદ મુગટમણી
 નાથ નીરંજન, ભવભય ભંજન ભકત ઉધાર્યા અસુર હણી—
 કનાઈ—

૧૩

આઈઓ મીયાં આઈઓ બેટે

પોલીસો—પુરા ફજેતા હુવારે હાય

સહે--નટ—હાથનાં કર્યા હૈયે વાગ્યાં આતે ઉપજ્યો એવો ન્યાય

કનાઈ— બસ ચુપ ભાલ્યા જાઓ નાહક હલાલ ન થાવો

સહે--નટ—કરી કમાણી થઈ ધુળ ધાણી

પોલીસો—ટોપકે બીલ્લુ બન ગયે ઉલ્લુ

કનાઈ— વહેલી થઈ જાઓ વિદાય

સર્વે— ઢોડો ઢોડો ચોર જાય—બસ ચુપ

નારદ—

૧૪

પ્રભુને બજાવ્યો પ્રેમધારીરે હે નરને નારી

માનવ તન નાવે વારી વારી રે હે નરને નારી

જુઠી છે કાયાને જુઠી છે માયા સુત વીત નારી જુઠાં

જુઠડા જગતથીતો અલગ રહીને, રાચો ગોવીંદ ગુણ ગાઈરે

શ્રી હરી સાયાનું શરણ ગૃહીને બાઈ મુકો પડી સહુ માયા
નામ નીરંજન નૌકા ગૃહીને તરી બાળો રહેજે ભવવારંરે.

વૃંદા—

૧૫

સિધાદ્યો સુલટ સ્વામી હાં રે સ્વામી

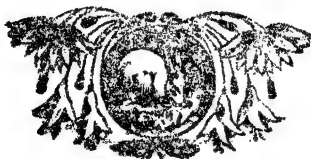
શુભ જંગ રંગ બમી જય પામે

સિંહસભ ધુમી રણમાં વિરવટ ઢાળો—

પ્રીતમ મમ શક્તિ તમ સંરક્ષક સરવકાળ

અરપું શીયળ અદ્ભૂત અક્ષય માળ

ફતેહ કરો યશ નામીરે—

અંક બીજો.

કાલિકા, નારદ }
આદી દેવો—

૧૬

જય જય વિશ્વ વિદ્યાસી કૈલાસવાસી ઠણ હરો
સ્તુતિ સ્વીકારી સેવક ધારી હે ત્રિપુરારી ક્ષેમ ધરો—
શ્રી વર સાથ હે નાથ સુર સુભ કરી

નારદ—

૧૭

જાઉં ઉંઉં બટપટ, લટપટ પુરી કંડે આજ
હું પકડો બહાદુર બનું નિર્વિવાદ.
પ્રભુ મન નારદ કહાવું.....
અસુર સભામાં આહરું, યુક્તિ પુરી આજ,
દેવ અને દાનવ મંહી, ઉપજાવું ઉત્પાત,
પાણીમાંહી આગ લગાવું, નટખટ હું નારદ કહાઉં.
પ્રભુ મન નારદ કહાવું.....

અપ્સરાઓ—

૧૮

નાચો હીલ મીલકે સાહેલીયાં સખ
છછી છુમ છા (૩)
અસુર રાજ જય વિજય વધાઈ અતિ મનમેં હરખાઓ
ગીત વાદ્ય અરૂ નૃત્ય તીનોસે સંગીત રાસ રચાઓ—
ગીત ગાઓ સુખ પાઓ—

સારે...—છછી છુમ છા (૩)

સૂરજ ચંદ્ર જયોં રાજેન્દ્ર અવિચળ અમલ રહો પ્રિયમાઓ
આનંદ મંગળ સહ અખંડ ઉજવળ કીરતી જયોત જગ છ.ઓ—
વૃંદા—

૧૯

પ્રહ્લાંડમાં ઘટઘટમાં પ્રભુ સોઈ રહ્યો છે
અદૃશ્યથી દુનીઆની કૃતિ જોઈ રહ્યો છે
પળ પળની જેને જાણુ છે સદા જે જાગનો
સહુ લોકને કરણી તણાં ફળ દેઈ રહ્યો છે
જીવ આ વૃથા મમતા માયામાં મોહી રહ્યો છે—પ્રહ્લાંડ
મગરૂર ન થાઓ નવ કરો અધર્મ અનીતિ
કરીને અનુચિત કર્મ અવિચળ કોઈ રહ્યો છે—

નવરંગી—

૨૦

આજ રંગીલે રસીયા દેખે મંચને
હોડ ઝપટ આઈ પ્યાર કરનકો
સીને લાગી અંગીયાં મોરી
ભર ગઈ પસીને—રંગીલે
સાસ નનદીયાં જનમકી ભેરન
દુજે નીજોંટી પડોસન અભાગન
હાય દઈ વાસે કહે દી કીસીને—રંગીલે

વિશ્વ—

૨૧

લકત વતસલ ભગવંત મારૂં નામ
'રહું' સદા હું ધર્મને વિવશ સુધારેં સુંરો તણા કમ—

શરણાગતનાં સંકટ કાપું પ્રગટ સધ પરચાઓ આપું
સતત ભક્તિ જગ સ્થીર કરી સ્થાપું
ચિંતન યોગ નીશી ભમ—

નારદ

૨૨

સરત છે શાન્ત રસધારી, સતીવૃંદા પતી પ્યારી
અચલ છે મેરૂ સમનારી, પતીને પ્રણયી પ્યારી
લક્ષ્મી-તમે છો ખાલ અહાર્યારી, શું જાણો સાચા આ મારી
અમે સતીઓની પાસેતે, છે વૃંદા કેણી બીજારી.

વિષ્ણુ—કરો શું હઠ મહારાણી, મુની નારદ મહાજ્ઞાની
હઠે તે સત્ય હયો માની, અરે ઓ સુંદરી શાણી.

નારદ—અહર્યા તારા દ્રૌપદી, અનસુયા સતીનાર.

સર્વ સતીમાં શ્રેષ્ઠ તે, જાળંધર પ્રિય નાર.

લક્ષ્મી—અરે એ વાત અણીમાની, મુકો નારદ શુમાની.

નારદ—સરત છે આ ખરે મારી, સતી વૃંદા સતી નારી.

૨૩

વિષ્ણુ—સદા સુખધામ શ્યામા સદા સુખ ધામ મારાં
રસ ઉદ્દીપન કરનારાં સદા સુખ ધામ મારાં

લક્ષ્મી—માધવ મુકુંદ મારા પ્રાણથી અધિક પ્યારા
હૃદય બીરાજનારા પ્રાણથી અધિક પ્યારા—

વિષ્ણુ—દેવી છો દીલ હરનારાં વચનો શાં અમૃત ધારા
જગત શૃંગારનારાં રસિકા રમાં રૂપાળાં

કનાઠ સેલાની નવરંગી— } ૨૪
એ નોકરો—

અરે આ (૩) શું દીસે કેવો ગડબડ ગોટો.

પરણી ગયો મારો બેટો.

જાણે મસ્તાની છેટો.

અરે કૌણ કનાઠસાચો,

હોયો આ તારો બાપો.

દર દર યો મુઆ મોવાલી જાને અહીંથી લેતો જા.

મરીગયા બાપ.

સોઢાગર આ, નફ્ટ છે આ, હારી હુંતો હારી.

જારેજા, આવીજા, લેતોજા, હાય હાય.

મરીગયા બાપ, મારીગયો થાપ—

ધાલ્ય ચાલ્ય યો મીઠી મેના.

કૌણ કનાઠ સાચો—અરે—

મોહિની-સહચરીઓ— ૨૫

ઉપવન આજે અનુપમ લાગે બહેની

વિવિધ વિવિધ રૂચીર સુંદીર તરૂચી જાને

કુદરતના બાગે બહેની—

લલિત લતા સોહાગે જીલતી કદંબ બાગે

મદમત્ત નિડર બમર શુંજના કુસુમ રાગે—

મોહિની—બચો પશુ પતિ હું નાર પ્યારી મોહિની
 ભોગી તમે જટધર અરસિક હું રસ ભોગીની—
 મને બાવા દો મહારાજ

શીવ— માનો મુંઢરી શીરતાજ

મોહિની—નહીં ત્યાગો સાન બાન

શીવ— પ્રિયા આપો પ્રેમ દાન

મોહિની—રાખો કાંઈ સાન હું છું અજળ મસ્ત યોગીની
 સોહીની—

અંક ત્રીજો.

હાસીએ—

૨૭

ખમા ખમા રાજદુહારી લાડીલી તમ પર જઈએ પારી
સ્વપ્ન આળ પંપાળ ધારી લાવો ન શકા લેશ નહારી—
સૌભાગ્ય અખંડ આપનું રહેો સઠળ મંગળ ખ્યાલી
હર હર જાપ જપો હૃદયમાં
થાય સહુ સુખકારી—

નારદ—વિષ્ણુ—

૨૮

માયામાં મનડું મે છું રે પામર પ્રાણી.
પ્રભુમાં ચિત્ત નવ પ્રેયુરે પામર પ્રાણી.
જીવડલા હંધે માથે તું નવ માસ જુલ્યો.
તે દહાડા હવે ભૂલ્યોરે. પામર પ્રાણી
જનમ્યો છે તું તો ગુણરે જેવીંદજીના ગાવા.
કયમ લાગ્યો મોહ મચાવારે પામર પ્રાણી—

વૃંદા—

૨૯

મહા ભાગ્ય છે ધન ધન આજે પામી પામી
પ્રિયતમ સજીવન
છે વધાઈ શાંતિ છાઈ સુખકર પ્રિયકર અનૂપ
અવસર આ—

વૃંદા-દાસીઓ-અહા આજ મંગળ દિન વાહવા વારી જાઉં
મનહર નરવર

શીશ નામી તૃપ્તિ પામી. અનહદ અપ્રતિમ ઉમંગ
અંતરમાં

વૃંદા—પ્રિય આલો નીજ મંદીરીએ

દાસીઓ—દુઃખ દાજ્યાં સહુ જગપતિયે

વૃંદા—મુખ મહાલો હરનીશ ભૂપતિ

દાસીઓ—રહો અતિયગ રૂડાં દંપતી—

માયાસુંદરી—

૩૦

પ્રેમ કીડા નવ કરી, તો જીંદગી મીથ્યા ધરી
પ્રેમ વસ્તુ પરહરી, તો જીંદગી મીથ્યા ધરી.
આંદનીમાં જગમાં, રસીકા રસીક સોહાગમાં
ના રીઝ્યાં રતિ રાગમાં, તો જીંદગી મીથ્યા ધરી
શર્કમાં કે વસતમાં પ્રીતમ પ્રિયા પયંકમાં
ના રમ્યાં લઈ અંકમાં, તો જીંદગી મીથ્યા ધરી
મસ્ત મલ મધુરમાં, ચકચુર મનનથ શુરમાં
ના દુખ્યાં રસ પુરનાં, તો જીંદગી મીથ્યા ધરી

માહિની-સહચરીઆ— ૩૧

નેહા લગાતે હય હમલી. બાળાપનમે.
 હોતે હય ચયદા કંઈ એક ગુલોકે ચમનમે.
 બદમસ્તીયાં દીખા કે તક્કા ચાર કરતે હય.
 આશક હમારે હમપે જાની સાર કરતે હય.
 એ ખંજરે અજુકા કલીવાર કરતે હય,
 માયલ હમારે નાજકે કંઈ આહલરતે હય.
 જબ આતા હે સાંવરીઆ બલાયે લેતે હય.
 ફીર સીસક મચલ કે હસી ખુસીસે પ્યાર દેતે હય.

કનાઈ-નવ-સહે-નટ- } ૩૨
 હજુરી—

કરે નીતિ હરામ તેનું સરે નહીં કામ
 અંતે પાપી પરાજય પામે
 થયા બહુ એ પાયમાલ ચાલી કુછંદી ચાલ
 નથી નબતાં કુકર્મ કોઈ હામે
 જન્મ દીધો છે જગત પતિએ
 રહેવા પવિત્ર હામે
 એમ સમજીને સાર કરો સઘળો વહેવાર
 થાય શુભ પરમ નેકીના નામે—

દીન ઠાસી છું તમારીરે જીવનહાર
 અપરાધી નથી નારીરે જીવનહાર
 નાથ મારા હું છું નીર અપરાધીરે
 અરજ અંતર ધરે। મારીરે—જીવનહાર
 કીંકરી ઉપર કડણા કરશે। રે
 ચરણ શરણ રહી ધારીરે—જીવનહાર

શ્રી દેશી નાટક જાહેર ખુબર કે. બાગવાડી, પ્ર સમાજ થીએટરમાં મુખ

નીચે જાણેલાં પુસ્તકો શ્રી દેશી નાટક સમાજેના સુક્રમ
હોય ત્યાંથી અથવા અમદાવાદ તથાપદમાં પ્રસિદ્ધ કરતાં પ
મળશે માટે જોએ સાહેબને જોઈતાં હોય તેઓએ રોકડી
તથા મંગાવી લેવાં. વૈદ્યુપેન્થ તથા નોટપેડ કામળ રાખ
આવશે નહિ. નીચેના દરેક પુસ્તકો એ આનાની કીમતે મ

૧ સતી સંયુક્તા	૧૯ શ્રી ભદ્રાયુ	૩૬ હંગાકુમારી
૨ સંગીત લીલાવતી	૨૦ સતી દ્રોપદી	૩૭ સુલકાંકવલી
૩ પવિત્ર લીલાવતી	૨૧ કમ્પીરસાળ	૩૮ અલાવસીંહ
૪ સતી પાર્વતી	૨૨ શ્રી સન્વાસી	૩૯ હમ્મદગળ
૫ અશ્રુમતી	૨૩ જ્ઞાનામ દુલાભા	૪૦ નરસીંહ મેહતા
૬ રામ ત્રિયોગ	૨૪ મદન મંજરી	૪૧ સમાજસા
૭ મ્યુનીસીપાલ ઇ.	૨૫ સતી પાદમી	૪૨ દૃષ્ટ્ય સુદામા
૮ બોજકુમાર	૨૬ અંતરસિંહ	૪૩ મહાકવિ કાળીદાસ
૯ સરદારયા	૨૭ ભગવદ ગીતા	૪૪ રાજસ્તન
૧૦ ઉમાદેવડી	૨૮ કુચીત નાયકા	૪૫ પ્રહલાદ વિજય
૧૧ વીણાવેલી	૨૯ સતી હમયંતી	૪૬ કૌરવ પાડવ ભા. ૧
૧૨ વિજયા વિજય	૩૦ કૈશર કીશોર	૪૭ જાગર નતી વૃંદા
૧૩ મદન મંજરી	૩૧ સુમદ્રા દરણુ	૪૮ કારવ પાડવ ભા. ૨
૧૪ ઉચ્ચભાણુ	૩૨ ઉવશી	૪૯ લલીતાપ્રયા
૧૫ મોહનતી ચંદ્ર	૩૩ રોડોડ કન્યા	૫૦ નૌદર્શ વિજય
૧૬ વિજય કમળા	૩૪ પવિત્ર લક્ષ્મી	૫૧ દેવી દેવહુતી
૧૭ ગીતા સુંદરી	૩૫ કુસુમલતા	૫૨ મહારાગ્ન અશોક
૧૮ સતી સીતા		૫૩ સતી સુનાયના

